

Module 3

Παράγραφος 1

Η ενεργός μάθηση, ή «εργαστηριακή μάθηση» (In laboratory learning) [σύνδεση για το έγγραφο Document 01 La didattica laboratoriale), όπως συνήθως αναφερόμαστε σε αυτή, έχει τις θεωρητικές της βάσεις στον εκπαιδευτικό ακτιβισμό και κονστρουκτιβισμό. Κατά την μαθησιακή διαδικασία δίνει έμφαση στο πόσο πολύ η προσωπική ανακάλυψη προάγει την γνώση. Κάποτε η ενεργός μάθηση (σύνδεση με έγγραφο 02 Active Learning) αποτέλεσε την μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε μόνο για τεχνολογικά θέματα, σήμερα θεωρείται σαν μια ανανεωτική διδακτική μέθοδο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιαδήποτε επιστήμη. Εξελίχθηκε σε μια στρατηγική διδασκαλίας για την αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών , για την προώθηση της παροχής κινήτρων και για την ένταξη μαθητών που αρνούνται την σχολική εργασία και παρουσιάζουν πολιτισμικά ή συναισθηματικά προβλήματα. Ενθαρρύνει τη αυτονομία της προσωπικής προβολής και καθώς προχωρά πέρα από την οργάνωση της τάξης ως ομάδα και δημιουργεί ένα μαθησιακό περιβάλλον, το οποίο ικανοποιεί τις ανάγκες των μαθητών με προβλήματα. Ενισχύει τις ικανότητες των μαθητών μέσα από ένα συνεργατικό μονοπάτι και οδηγεί σε [\(espeke teaching/learning activities\)](#) διδακτικές μεθόδους και μαθησιακές δραστηριότητες (link to Document 03 Nuova didattica) φτιαγμένες με τρόπο που να ευνοούν την ενσωμάτωση.

3_1_1_ Document 01_La didattica laboratoriale

C. CUPPI *La didattica laboratoriale* at

http://lnx.laboratorioformazione.it/index.php?Itemid=110&id=75&option=com_content&task=view

Το άρθρο αυτό αφορά την ενεργό μάθηση, που συνήθως αναφέρεται ως «εργαστηριακή μάθηση», μια μαθησιακή κατάσταση όπου η γνώση και οι ικανότητες, γνωστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές όψεις, σχέδια και υλοποιήσεις έργων ενσωματώνονται αποτελεσματικά: είναι το καταλληλότερο «μέρος» για να αναπτυχθούν εξατομικευμένα εκπαιδευτικά μονοπάτια.

Η ενεργός μάθηση δεν είναι μια καινούργια μέθοδος, έχει τις θεωρητικές της ρίζες στον εκπαιδευτικό ακτιβισμό και κονστρουκτιβισμό: στον Dewey, στον Freinet και σε όλους τους άλλους συγγραφείς που ασχολήθηκαν με τον ρόλο του «κάνω», και τον σημαντικό ρόλο της προσωπικής ανακάλυψης για την παραγωγή της γνώσης.

Εντούτοις, η μεθοδολογία συχνά έχει θεωρηθεί σαν μια ξεχωριστή στιγμή, διαφορετική από την καθημερινή, παραδοσιακή σχολική πρακτική. Έχει χρησιμοποιηθεί για θέματα τα όποια έχουν θεωρηθεί λιγότερο σημαντικά ή έγιναν αντιληπτά ως μια ευχάριστη στιγμή στην καθημερινή ρουτίνα.

Στα επαγγελματικά σχολεία τα εργαστήρια είναι επιφορτισμένα με την εφαρμογή θεωρητικών αντιλήψεων, προσφέροντας εμπειρία κατάρτισης

Η ενεργή μάθηση είναι μια ευκαιρία για πραγματική καινοτομία στην οργάνωση και μεθοδολογία καθώς επαναπροσδιορίζει τον τόπο και το χρόνο και προωθεί την μάθηση μέσα από την έρευνα και την πρακτική, και όχι μέσα από την ακρόαση της διάλεξης του δασκάλου. Προχωρά πέρα από το μοντέλο του σχολείου που βασίζεται στην συμβατική μάθηση και περνά στην μάθηση μέσα από την υλοποίηση προγραμμάτων, τα οποία μεταμορφώνουν τον μαθητή σε πρωταγωνιστή μιας πραγματικά, σημαντικής, συνεργατικής διάστασης. Η λογική της αναπαραγωγής της γνώσης έχει εγκαταλειφθεί για να αφήσει χώρο στην ανακατασκευή και στην επανεφεύρεση της γνώσης.

Το «εργαστήριο» μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν μια μεταφορά για την μάθηση: σαν ένας «χώρος» όπου μοιράζονται οι εμπειρίες, όπου μαθαίνει κανείς

πώς να χρησιμοποιεί διαδικασίες, μεθόδους οι οποίες ενισχύουν τις αποτελεσματικές διαδικασίες και βοηθούν στην κατασκευή της γνώσης. Αυτό επιτρέπει την δημιουργία καταστάσεων οι οποίες:

- Προτιμούν την κατασκευή της γνώσης από ότι την αναπαραγωγή της
- Παρουσιάζουν πραγματικά στόχους
- Επιτρέπουν την πολλαπλή αναπαράσταση της πραγματικότητας
- Ευνοούν τον στοχασμό και την συζήτηση
- Προωθούν την συνεργατική κατασκευή της γνώσης

Ο όρος «εργαστήριο» είναι συνδεδεμένος με την δουλειά (λατινικά: laborare), "laboratorium" ήταν το μέρος όπου αναπτύχτηκαν οι χειρωνακτικές εργασίες. Το «εργαστήριο» προάγει πρακτικά σε κατάσταση μάθησης: η θεωρητική γνώση και η πρακτική δεν είναι ξεχωριστές στιγμές. Οι δραστηριότητες στο «εργαστήριο» οδηγούν τόσο σε γνωστικές όσο και χειρωνακτικές διαδικασίες, σε σύνθετη γνώση η οποία ενσωματώνει το μυαλό και το χέρι. Η συνείδηση αυτού του είδους της ενσωμάτωσης επιτρέπει την αποφυγή του «κάνω» ως αυτοσκοπό και την εκτίμηση του τελικού αποτελέσματος ως πιο σημαντικό από την διαδικασία που το παρήγαγε.

Το «εργαστήριο» επιτρέπει τον συλλογισμό για το τι γίνεται, τον πειραματισμό και την προσπάθεια εφαρμογής διαφορετικών λύσεων, χωρίς την πίεση ενός προγράμματος που πρέπει να τηρηθεί με οποιοδήποτε κόστος, την πράξη και την εμπειρία της ευχαρίστησης του «ενεργείν».

Σε ένα «εργαστήριο» ο δάσκαλος είναι ένα πρόσωπο που δημιουργεί και προωθεί σχεδιασμένες καταστάσεις μάθησης. Ενθαρρύνει τους μαθητές να εκφραστούν, μεσολαβεί στα προβλήματα με την ενίσχυση των μαθητών σε σχέση με τις απαραίτητες διαδικασίες.

Bibliography.

Dewey School and Society, 1889

F.Fabroni *il laboratorio*, Bari, Laterza, 2004

Novak J.D. and Gowin D.B. *Learning how to learn*, Cambridge University Press, 1984

Novak J.D. *Meaningful Learning ...* in Science Education, 86 (4):548-571, 2002

Novak J.D. *L'apprendimento significativo*, Erikson, Trento, 2001

3_1_1_ Document 03_ Nuova didattica

Βιβλιογραφία για τις νέες διδακτικές μεθόδους :

R. Simone *La terza fase, Forme di sapere che stiamo perdendo*, Laterza,

2000

Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η ιστορική ανασκόπηση του τρόπο με τον οποίο η μετάδοση της γνώσης έχει πραγματοποιηθεί.: γραμμικό άκουσμα συνδεδεμένο με προφορικό λόγο, η αλφαβητική θέαση που συνδέεται με το γράψιμο, το οποίο αναπτύσσει την διαδοχική νοημοσύνη και την διαδικαστική σκέψη, η μη αλφαβητική θέαση που συνδέεται με την αίσθηση της όρασης ή ακόμα και με τη πολυαισθητηριακή εμπειρία, από την οποία προκαλούνται άμεσα συναισθήματα, αναπτύσσει την ταυτόχρονη νοημοσύνη και την δηλωτική γνώση, που χρησιμοποιούνται πολύ στα σημερινά μέσα ενημέρωσης (cinema, TV, Internet)

U.Margiotta *Ipertesti e scienze cognitive: modelli di competenza comunicativa*, in Informatica, Telematica e Scuola.

Πώς η «ταυτόχρονη νοημοσύνη» αλλάζει την μαθησιακή διαδικασία. Πρέπει οι δάσκαλοι να προσαρμοστούν σε αυτού του είδους εξατομικευμένης προς τους μαθητές νέα προσέγγιση ή θα πρέπει να περιμένουν από τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν αυτές τις μεθόδους που είναι περισσότερο οικείες στους δασκάλους και που κάνουν τους τελευταίους να αισθάνονται περισσότερο βέβαιοι.

U.Margiotta *La mente al punto. Dialogo sul tempo e il pensiero*, Laterza,

2002

Δείτε την ενδιαφέρουσα μεταφορά των τεσσάρων ναυτικών

Edgar Morin *La tête bien faite*, Paris, Le Seuil, 1999 translated into Italian *La testa ben fatta - riforma dell'insegnamento e riforma del pensiero*, Raffaello Cortina Editore 2000

Παράγραφος 2

Μορφές μάθησης , ενεργός μάθηση και διδασκαλία

Στην ενεργό μάθηση, μια αρχική ερευνητική φάση σχετική με τις στρατηγικές μάθησης που αφορούν τις γνωστικές μορφές της τάξης- ομάδας είναι πρωταρχικής σημασίας. Η ταλαιπωρία των μαθητών, ο κίνδυνος της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης μπορούν να είναι αποτελέσματα μιας ενιαίας, μονολιθικής διδακτικής πρότασης (<http://www.learningpaths.org>) που δεν λαμβάνει υπόψη την πολλαπλή νοημοσύνη ([link to Document 01 The theory of...](#)). Σαν μια γενική τάση, οι «ευάλωτοι» μαθητές τείνουν να προτιμούν συγκεκριμένες ενέργειες, λειτουργικές προσεγγίσεις, ως εκ τούτου ένα ύφος εκμάθησης ([link to Document 02 La meta](#)) βασισμένο στη σφαιρική, συνθετική σκέψη - διαισθητική, οπτική, ακουστική, μη λεκτική, αυθόρμητη, εξωστρεφή. Σε αυτό που αποκαλούμε «εργαστήριο» ([link to Document 03 Didattica Laboratoriale](#)), εννοώντας έναν νοητικό χώρο που αναπαράγει τεχνικές χαρακτηριστικές του εργαστηριακού μαθησιακού/ διδακτικού περιβάλλοντος, διαφορετικές μορφές μάθησης και διδακτικά μοντέλα αλληλεπιδρούν πολύ. Ένα αρχικό ερωτηματολόγιο ([link to Questionnaires at http://www.learningpaths.org](#)) πρόκειται να συμπληρωθεί από τους μαθητές με σκοπό να ερευνηθούν και να αξιολογηθούν οι διαφορετικές γνωστικές μορφές τους, γεγονός που επιτρέπει στους δασκάλους να αντιμετωπίσουν επικίνδυνες καταστάσεις ξεκινώντας από την αναγνώριση των μαθησιακών δυσκολιών, όπως βιώνονται από τους ίδιους τους μαθητές, και την ίδια ώρα, να ενθαρρύνουν τις διαδικασίες αυτόαξιολόγησης και αυτοεκτίμησης. Η ανάλυση των απαντήσεων θα βοηθήσει τους δασκάλους να σχεδιάσουν κατάλληλες στρατηγικές.

3_1_2_ Document 01_The theory of ...

From: http://www.thomasarmstrong.com/multiple_intelligences.htm

Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης αναπτύχθηκε το 1983 από τον Dr. Howard Gardner, καθηγητή παιδαγωγικής στο πανεπιστήμιο του Harvard. Προτείνει πως η παραδοσιακή έννοια της νοημοσύνης, βασισμένης στο I.Q. τεστ, είναι κατά πολύ περιορισμένη. Αντ' αυτού, ο Δρ Gardner προτείνει οκτώ διαφορετικούς τύπους νοημοσύνης για να εξηγήσει μια ευρύτερη σειρά της ανθρώπινης δυνατότητας στα παιδιά και τους ενήλικους.

Αυτά τα είδη νοημοσύνης είναι:

- Γλωσσική Νοημοσύνη {Linguistic intelligence ("word smart")}
- Λογικό μαθηματική νοημοσύνη {Logical-mathematical intelligence ("number/reasoning smart")}
- Χωρική νοημοσύνη {Spatial intelligence ("picture smart")}
- Σωματική- Κινησθητική Νοημοσύνη {Bodily-Kinesthetic intelligence ("body smart")}
- Μουσική νοημοσύνη {Musical intelligence ("music smart")}
- Διαπροσωπική νοημοσύνη {Interpersonal intelligence ("people smart")}
- Ενδοατομική νοημοσύνη {Intrapersonal intelligence ("self smart")}
- Νατουραλιστική νοημοσύνη {Naturalist intelligence ("nature smart")}

Ο Dr. Gardner υποστηρίζει ότι τα σχολεία και η κουλτούρα μας εστιάζουν περισσότερο στη γλωσσική και την λογικό μαθηματική νοημοσύνη. Στην κουλτούρα μας εκτιμάμε τους γλωσσικά ικανούς ή τους λογικούς ανθρώπους. Ωστόσο ο Dr. Gardner λέει ότι πρέπει να δώσουμε προσοχή και στα άλλα άτομα που δείχνουν χάρισμα στα άλλα είδη νοημοσύνης: καλλιτέχνες, αρχιτέκτονες, μουσικοί, φυσιοδίφες, σχεδιαστές, χορευτές, θεραπευτές, επιχειρηματίες και

άλλους που πλουτίζουν τον κόσμο τον οποίο ζούμε. Δυστυχώς , πολλά παιδιά που έχουν αυτά τα δώρα δεν λαμβάνουν μεγάλη ενίσχυση από το σχολείο. πολλά από αυτά τα παιδιά, στην πραγματικότητα, καταλήγουν με το χαρακτηρισμό « μαθησιακές ανάγκες». «ΠΡΟΣΘΕΣΤΕ» (διάσπαση της προσοχής, ή απλά αδύναμοι μαθητές, όταν οι μοναδικοί τόποι σκέψης τους και μάθησης δεν εξετάζονται από αυστηρά γλωσσικές ή ,λογικό μαθηματικές τάξεις. Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης θέτει μια βασική μετατροπή στον τρόπο που τα σχολεία υπάρχουν/ είναι.

Προτείνει ότι οι δάσκαλοι θα πρέπει να εκπαιδεύονται ώστε να παρουσιάζουν τα μαθήματα τους με ένα μεγάλο εύρος τρόπων, χρησιμοποιώντας μουσική, συνεργατική μάθηση, καλλιτεχνικές δραστηριότητες, παίξιμο ρόλων, πολυμέσα, διερεύνηση πεδίου, εσωτερική αντανάκλαση και πολλά περισσότερα (δείτε, πολλαπλή νοημοσύνη στην τάξη). Τα καλά νέα είναι πως η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης κέντρισε το ενδιαφέρον κάποιων εκπαιδευτικών σε όλη τη χώρα, και εκατοντάδες από τα σχολεία χρησιμοποιούν αυτή την περίοδο την φιλοσοφία της για να ξανασχεδιαστούν οι τρόποι με τους οποίους θα εκπαιδεύουν τα παιδιά. Τα άσχημα νέα είναι ότι υπάρχουν χιλιάδες σχολεία ακόμα που διδάσκουν με τον ίδιο παλιό, βαρετό τρόπο, μέσα από στείρες διαλέξεις και βαρετά φύλλα εργασίας και εγχειρίδια. . Η πρόκληση είναι να φτάσουν αυτές οι πληροφορίες σε πολύ περισσότερους δασκάλους, σχολικούς διοικητές, και άλλους που δουλεύουν με τα παιδιά, έτσι ώστε κάθε παιδί να έχει την ευκαιρία να μάθει τους τρόπους αρμονικούς με το μοναδικό μυαλό του (με τον τρόπο του).

Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης έχει επίσης ισχυρές επιπτώσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων και την ανάπτυξη. Πολλοί ενήλικοι βρίσκονται σε εργασίες στις οποίες δεν κάνουν τη βέλτιστη χρήση των πιο υψηλής ανάπτυξης ειδών νοημοσύνης τους (παραδείγματος χάριν, το ιδιαίτερα σωματικός-κιναισθητικό άτομο που είναι κολλημένο σε μια γλωσσική ή λογικόγραφική -εργασία θα ήταν πολύ ευτυχέστερο σε μια εργασία όπου θα μπορέσει να κινηθεί , όπως ένας ψυχαγωγικός ηγέτης, ένας δασοφύλακας, ή ένας φυσιοθεραπευτής). Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης δίνει στους ενηλίκους έναν ολόκληρο νέο

τρόπο να εξετάσουν τις ζωές τους, να εξετάσουν τις δυνατότητες που άφησαν πίσω στην παιδική ηλικία τους (όπως μια αγάπη για την τέχνη ή το δράμα) αλλά τώρα έχουν την ευκαιρία να αναπτυχθούν μέσω των σειρών μαθημάτων, των χόμπι, ή άλλων προγραμμάτων αυτοανάπτυξης (δείτε 7 είδη έξυπνου).

Πώς να διδάξετε ή να μάθετε οτιδήποτε: 8 διαφορετικοί τρόποι

Ένα από τα πιο αξιοπρόσεκτα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της θεωρίας της πολλαπλής νοημοσύνης είναι πώς παρέχει οκτώ διαφορετικές πιθανές διαβάσεις στην εκμάθηση. Εάν ένας δάσκαλος έχει τη δυσκολία που φθάνει σε έναν μαθητή με τους παραδοσιακότερους γλωσσικούς ή λογικούς τρόπους της καθοδήγησης, η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης προτείνει διάφορους άλλους τρόπους με τους οποίους το υλικό μπορεί να παρουσιαστεί για να διευκολύνει την αποτελεσματική μάθηση. Εάν είστε δάσκαλος παιδικών σταθμών, ένας εκπαιδευτικός Σχολών, ή ένας ενήλικος αρχάριος που επιδιώκει τους καλύτερους τρόπους για την αυτό-μελέτη πάνω σε οποιοδήποτε ενδιαφέρον θέμα, οι ίδιες βασικές οδηγίες ισχύουν. Οτιδήποτε διδάσκετε ή μαθαίνετε, δείτε πώς να το συνδέσετε με:

- Λέξεις --words (linguistic intelligence)
- Αριθμούς ή λογική --numbers or logic (logical-mathematical intelligence)
- Εικόνες ---pictures (spatial intelligence)
- Μουσική--music (musical intelligence)
- Αυτό αναπαράσταση—(self-reflection-intrapersonal intelligence)
- Φυσική εμπειρία-- physical experience (bodily-kinaesthetic intelligence)
- Κοινωνική εμπειρία---a social experience (interpersonal intelligence), and/or
- Μια εμπειρία του φυσικού κόσμου--an experience in the natural world. (naturalist intelligence)

Παραδείγματος χάριν, εάν διδάσκετε ή μαθαίνετε για το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης στα οικονομικά, μπορεί να διαβάσετε για αυτόν (γλωσσικά), να μελετήσετε τους μαθηματικούς τύπους που τον εκφράζουν (λογικός-μαθηματικός), να εξετάζετε ένα γραφικό διάγραμμα που επεξηγεί την αρχή (χωρική), παρατηρείτε το νόμο στο φυσικό κόσμο (φυσιοδίφης) ή στον ανθρώπινο κόσμο του εμπορίου (διαπροσωπικού) εξετάστε το νόμο από την άποψη του σώματός σας [π.χ. όταν εφοδιάζετε το σώμα σας με αρκετή τροφή, η απαίτηση πείνας μειώνεται. Όταν υπάρχει μικρή παροχή τροφής, το στομάχι σας απαιτεί περισσότερη και έτσι πεινάτε του) (σωματικός-κιναισθητικός και ενδοατομικός) ή/και γράψτε ένα τραγούδι (ή βρείτε ένα υπάρχον τραγούδι) που καταδεικνύει το νόμο (ίσως του Dylan " Πάρα πολύ τίποτα; "). Δεν είναι απαραίτητο να διδάξετε ή να μάθετε κάτι και με στους οκτώ τρόπους, απλά να βλέπετε τι δυνατότητες υπάρχουν, και αποφασίστε έπειτα ποιες από τις πορείες/ μονοπάτια σας ενδιαφέρουν πιο πολύ, ή φαίνονται να είναι οι αποτελεσματικότερες σαν διδακτικά ή μαθησιακά εργαλεία. Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης είναι τόσο ενδιαφέρουσα επειδή διευρύνει τους ορίζοντες μας όσον αφορά τα διδακτικά/ μαθησιακά εργαλεία πέρα από τις συμβατικές γλωσσικές και λογικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται στα περισσότερα σχολεία. (π.χ. διάλεξη, εγχειρίδια, αναθέσεις γραψίματος, πρότυπα, κ.λπ.). Για να ξεκινήσετε, θέστε το θέμα για οτιδήποτε σας ενδιαφέρει να διδάξετε ή να μάθετε στο κέντρο ενός λευκού κενού χαρτιού, και σχεδιάστε οχτώ ευθείες γραμμές ή «ακτίνες» να ξεκινούν από το θέμα. Δώστε σε κάθε γραμμή το όνομα μιας νοημοσύνης. ... Μετά αρχίστε τον «καταιγισμό» ιδεών (brainstorming) για τη διδασκαλία ή την εκμάθηση του συγκεκριμένου θέματος και γράψτε τα δίπλα σε κάθε νοημοσύνη (αυτό είναι μια χωρο-γλωσσική προσέγγιση τους καταιγισμού ιδεών, ίσως να θέλετε να το κάνετε με άλλους τρόπους, όπως με την χρήση κασετοφώνου, οργανώνοντας μια συνάντηση «καταιγισμού ιδεών» κτλ).. Καλή διασκέδαση.

Resources

Armstrong, Thomas. *Multiple Intelligences in the Classroom*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 1994.

Armstrong, Thomas. *7 Kinds of Smart: Identifying and Developing Your Many Intelligences*, New York: Plume, 1993.

Armstrong, Thomas. *In Their Own Way: Discovering and Encouraging Your Child's Personal Learning Style*, New York: Tarcher/Putnam, 1987.

Armstrong, Thomas, "Utopian Schools," *Mothering*, Winter, 1996.

Armstrong, Thomas. "Multiple Intelligences: Seven Ways to Approach Curriculum," *Educational Leadership*, November, 1994.

Association for Supervision and Curriculum Development, *Multiple Intelligences CD-ROM*, and *Multiple Intelligences Video Series*; 1250 N. Pitt St., Alexandria, VA 22314-1453 (800-933-2723).

Gardner, Howard. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic, 1983

Gardner, Howard. *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. New York: Basic, 1993.

Gardner, Howard. *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century*. New York: Basic, 2000.

National Professional Resources, 25 South Regent St., Port Chester, NY 10573, 914-937-8879. Producer of several videos on MI including, Howard Gardner, "How Are Kids Smart?" Jo Gusman, "MI and the Second Language Learner", and Thomas Armstrong, *Multiple Intelligences: Discovering the Giftedness in All*.

New City School, *Celebrating Multiple Intelligences* (5209 Waterman Ave., St. Louis, MO 63108).

Skylight Publications, 200 E. Wood St., Suite 250, Palatine, IL 60067 (div. Simon and Schuster). Publisher of many MI materials.

Zephyr Press, PO Box 66006, Tucson, AZ 85728 (602-322-5090). Publisher of many MI materials.

Some interesting multimedia resources:

1-Gardner's Theory of Multiple Intelligences What is multiple intelligence theory?

<http://www.youtube.com/watch?v=KEFpaY3GI-I>

2-In this education film we discuss the different ...

<http://www.youtube.com/watch?v=Y6XAiTSLW5g>

3-Old school learning...did it work?

<http://www.youtube.com/watch?v=1IMqPnN7bU0>

3_1_2_ Document 02_ La meta

Antonietta De Angelis *Stili di apprendimento: La meta...scegli il percorso giusto*, “Proteo fare sapere” del 31.10.2004 in

http://www.proteofaresapere.it/rubriche/mah.asp?id_rubrica=39&id_articolo=202

Η περίληψη που ακολουθεί προέρχεται από το άρθρο με τίτλο “The Goal .... Choose the Right Path” by A. De Angelis στα Ιταλικά:

Κάθε άτομο διαφέρει από τους άλλους στην ηλικία, τις στάσεις, την αποτελεσματικότητα, τα κίνητρα και τα στυλ μάθησης. Κάποιοι άλλοι άνθρωποι εύκολα αποκτούν πληροφορίες που σχετίζονται με συγκεκριμένα πράγματα (γεγονότα, σχόλια, πειράματα, δεδομένα), άλλοι έχουν μεγαλύτερη ευκολία με τις αφηρημένες έννοιες και τα μαθηματικά μοντέλα. Αυτοί που θεωρούν ευκολότερο να θυμηθούν εικόνες, χρώματα, σχήματα έχουν οπτικό στυλ, ενώ αυτοί που θεωρούν εύκολο να θυμηθείς λέξεις, ήχους, φωνές έχουν ακουστικό στυλ, ενώ αυτοί που είναι περισσότερο εντυπωσιασμένοι από τα απτά συναισθήματα έχουν κιναισθητικό στυλ.

Όταν έχουμε επίγνωση στο στυλ μάθησης μας, αν θέλουμε να το ενδυναμώσουμε και να το βελτιώσουμε, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι δεν αποτελείται μόνο από γνωστικές όψεις, οι δημοφιλέστεροι τρόποι με τον οποίο διαμορφώνουμε τις πληροφορίες, αλλά περιλαμβάνει επίσης κοινωνικές και συναισθηματικές όψεις, το οποίο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην μάθηση.

Κατά την άποψη του Roger τα ανθρώπινα όντα είναι πραγματικά ικανά να μάθουν, όλη η ζωή μας αποτελείται από μάθηση, μαθαίνουμε να περπατάμε, να μιλάμε, επιτυγχάνουμε αποτελέσματα και αν και μπορούμε να βιώσουμε αποτυχίες ή να αντιμετωπίσουμε δυσκολίες, εν τούτοις εμείς συνεχίζουμε να μαθαίνουμε.

Κάποτε ο ρόλος του δασκάλου ήταν ουσιαστικά να «μεταβιβάσει» τη γνώση, ενώ σήμερα η μάθηση προσεγγίζεται σαν μια διαδικασία που απαιτεί την ενεργή συμμετοχή των μαθητών και οι μαθητές δεν θεωρούνται σαν παθητικά αντικείμενα- αποδέκτες της γνώσης. Η δόμηση εννοιών, η επίλυση προβλημάτων, η απόκτηση συγκεκριμένων ικανοτήτων απαιτούν έναν ενεργό μαθητή, που σημαίνει πως ο μαθητής είναι πρωταγωνιστής της εκπαίδευσης του, τόσο υπό όρους γνώσεις όσο και δεξιοτήτων. Έτσι ο ρόλος του δασκάλου δεν είναι «να δίνει μαθήματα», εξηγώντας προκαθορισμένα θέματα, παρουσιάζοντας έννοιες, αλλά να δημιουργεί καταστάσεις, μαθησιακά μονοπάτια, να αναγνωρίζει τις δραστηριότητες οι οποίες επιτρέπουν στους μαθητές να δουλεύουν σε ένα γνωστικό και ψυχολογικό περιβάλλον, χτίζοντας έννοιες και αποκτώντας γνώσεις και δεξιότητες

Οι μαθησιακές πορείες αντιπροσωπεύουν μια διαδρομή, ένα λειτουργικό σχέδιο που τροποποιείται κατά την διαδικασία, αν είναι απαραίτητο: οδηγίες, τρόποι δράσης για να επιτευχθεί ένας στόχος και να αποφευχθεί τυχαία. Οι μαθησιακές πορείες δεν πρέπει να επιβληθούν, για αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνουν στρατηγικές για την παρακίνηση και την ενθάρρυνση των μαθητών όσον αφορά το ενδιαφέρον (ανάγκη) τους για μάθηση και οικοδόμηση ιδεών.

Οι δάσκαλοι πρέπει να γνωρίζουν ποια εργαλεία είναι περισσότερο κατάλληλα για το επίπεδο των μαθητών τους και να επιλέγουν μεταξύ συγκεκριμένων, εικονικών και συμβολικών εργαλείων.

Η πρακτική εμπειρία είναι η αφητηρία καθώς το εικονικό επίπεδο υπονοεί μια προηγούμενη συγκεκριμένη εμπειρία, καθώς επίσης και οι συμβολικές αναπαραστάσεις υπονοούν πρακτική και εικονική εμπειρία. Η μαθησιακή πορεία είναι μια κατάσταση την οποία πρέπει να λύσουν οι μαθητές με επαρκή εργαλεία.

Υπάρχει μια εμφανής διαφορά μεταξύ μιας μαθησιακής πορείας και ενός «προγραμματισμένου εκπαιδευτικού πακέτου», το οποίο περιγράφει αναλυτικά την διαδικασία που αναπτύσσεται.

Για να ολοκληρώσουμε... « οι μαθησιακές πορείες είναι μια ακολουθία δραστηριοτήτων που οι μαθητές παρακινούνται και οδηγούνται να τις αναπτύξουν, όταν ο δάσκαλος έχει το κουράγιο να μην λέει τίποτα και να αντιστέκεται στον πειρασμό να εξηγήσει ιδέες πριν τις ανακαλύψουν οι μαθητές»

3_1_2_ Document 03_ La didattica laboratoriale

G.S. Boscarino *La didattica laboratoriale*. Scuola e Didattica, n. 9 del 15 gennaio 2014

at <http://agati.wordpress.com/29007/01/21/focus-4-didattica-laboratoriale-e-personalizzazione>

Η ακόλουθη περίληψη είναι από το αρχικό ιταλικό άρθρο:

Στο χώρο της «εργαστηριακής» διδασκαλίας, η μεσολάβηση μπορεί να βρει το «φυσικό της περιβάλλον» και να είναι αποτελεσματικότερη στην ανάπτυξη της μάθησης, να εξατομικεύει την πορεία για κάθε μαθητή στοχεύοντας στην επίτευξη ενός ψηλού βαθμού ικανοτήτων. Η «εργαστηριακή μάθηση» αντιπροσωπεύει την καλύτερη λύση για τον συνδυασμό γνώσης και τεχνογνωσίας, για να αναπτυχθεί η εκπαιδευτική διάσταση και η διάσταση της κατάρτισης της μάθησης: ο μαθητής, έχοντας συνείδηση των δεξιοτήτων του/της και των ικανοτήτων, αναπτύσσει προσωπικά και ομαδικά σχέδια εργασίας, τα οποία είναι κατάλληλα για την προσωπικότητα του/της και τις στάσεις του. Η εξατομίκευση της πορείας σημαίνει ανοιχτός, αύξηση, ελευθερία, πολλαπλές ευκαιρίες και προσωπικές δεξιότητες για κάθε μαθητή. Προσφέρει σε κάθε μαθητή την δική του/της πορεία η οποία είναι μοναδική και ανεπανάληπτη, ενισχύει την προσωπική ταυτότητα, δεν υποτιμά τις άλλες, αλλά τις θεωρεί σαν τον όρο βάσει του οποίου θα αναπτυχθεί ένας καρποφόρος διάλογος με τις άλλες ταυτότητες, και με σκοπό την βελτίωση κάθε μιας. Η προσωποποίηση των πορειών σημαίνει να είσαι επιφυλακτικός μπροστά στον κίνδυνο, να δώσεις σε όλους, τα ίδια πράγματα, ίσως την ίδια ώρα με τον ίδιο τρόπο. Ακόμα και να δώσεις τα ίδια πράγματα με διαφορετικούς τρόπους σε διαφορετικές στιγμές δεν σημαίνει εξατομίκευση της πορείας. Επίσης, στην τελευταία περίπτωση οδηγούμαστε στην θέαση της εκπαίδευσης σαν να είναι αποτελούμενη από αντικείμενα που πρέπει να αφομοιωθούν, σαν η εκπαίδευση να είναι ένας εξωτερικός στόχος που πρέπει να προσαρμοστεί, σε κάτι με υψηλότερη αξία από

ότι ο ίδιος ο μαθητευόμενος, σαν να υπάρχει ένα « πράγμα» (στην περίπτωση μας η γνώση και οι δεξιότητες προδιαγράφονται σε εθνικό επίπεδο) το οποίο είναι πραγματικά καλό ανεξάρτητα από το πλαίσιο, τις σχέσεις που το καθιστούν πολύτιμο και όχι κάτι που πρέπει «να καταπίνεται» στους χρόνους και τους τρόπους , a priori.

Bibliography:

Luciano Mariani, *Strategie per imparare* (Learning strategies), Zanichelli, Bologna, 1996

M. Pellerey, *Questionario sulle strategie d'apprendimento* (Learning strategies, questionnaires), Libero Ateneo Salesiano, Roma, 1996

Website:

<http://www.lend.it>

on teaching theories, linguistics

Paragraph 3

Οι σκοποί και τα χαρακτηριστικά της ενεργούς μάθησης και διδασκαλίας

Η ενεργός μάθηση δομείται από τα παρακάτω στάδια ([link to Document 01 Vuole assaggiare?](#)):

1. Το στάδιο σχεδιασμού: ο δάσκαλος λαμβάνει υπόψη του τις ικανότητες που πρέπει να αναπτυχθούν και κάνει διδακτικές επιλογές. Θέτει τους στόχους, το χρόνο, τις μορφές εργασίας, τα υλικά και τις τεχνολογίες.
2. Το στάδιο της διερεύνησης (για να προωθήσει την προσοχή και την κινητοποίηση: ο δάσκαλος θέτει ένα θέμα- πρόβλημα και οι μαθητές εμπλέκονται στην πρώτη διερεύνηση τους, ξεκινώντας από τις δικές τους «αφελής θεωρίες» (το συνήθως περιεχόμενο των θεωριών).
3. Το στάδιο της διάλεξης : ο δάσκαλος προσδιορίζει τα «προϊόντα» που θα δημιουργηθούν , τον χρόνο, τις μορφές εργασίας, τα υλικά και τις τεχνολογίες, καθώς επίσης και τα κριτήρια αξιολόγησης,
4. Το στάδιο της υλοποίησης: οι μαθητές ενεργούν σε μια κατάσταση έρευνας δράσης για να επιτύχουν τα επίπεδα της τυποποιημένης γνώσης και να δημιουργήσουν το «προϊόν»
5. Το μεταγνωστικό στάδιο: οι μαθητές συγκρίνουν τα αποτελέσματα και τις διαδικασίες που ακολούθησαν.
6. Το στάδιο της αξιολόγησης: ο δάσκαλος αξιολογεί τα αποτελέσματα (διαμορφωτική αξιολόγηση) και ξαναοίγει την διαδικασία.

Έχουμε επιλέξει παραδείγματα ([link to Document 02 practices](#)) από την διδασκαλία της ιστορίας – ένα ιδιαίτερα δύσκολο μάθημα για τους προβληματικούς μαθητές -, την επιστήμη και την περιβαλλοντική εκπαίδευση, συνδεδεμένα με τις βασικές δεξιότητες των πολιτικών δικαιωμάτων .

3_1_3_ Document 01_Vuole assaggiare? (“Would you like to taste it?”)

Μια εμπειρία ενεργής μάθησης πραγματοποιήθηκε κατά το πρώτο έτος του μαθήματος «Catering and Hotel Management» του Επαγγελματικού Ινστιτούτο (Vocational Institute F.Datini), Prato (Italy) κατά το σχολικό έτος 2007/8.

Δεξιότητες που έπρεπε να αποκτηθούν:

Βασικές ικανότητες της Λισσαβόνας (Lisbon key competences):

KC1: Επικοινωνία στην μητρική γλώσσα

KC7: Επιχειρηματικό πνεύμα

Εκπαιδευτικοί που ενεπλάκησαν : δάσκαλοι της Ιταλικής γλώσσας σε συνεργασία με τους δασκάλους αγγλικών και γαλλικών, διατροφικής επιστήμης και εργαστηρίου μαγειρικής, ICT

Στάδια ενεργής μάθησης:

1. Το στάδιο σχεδιασμού : η δομή σχεδιάστηκε με τη συνεργασίες όλων των δασκάλων μαζί με τους μαθητές με σκοπό να διατυπωθούν από κοινού οι στόχοι και τα αναμενόμενα αποτελέσματα

2. Το στάδιο της διερεύνησης: οι μαθητές περιγράφουν την δραστηριότητα που υλοποιήθηκε στο εργαστήριο μαγειρικής για την προετοιμασία ενός πιάτου (προφορικές ικανότητες, συγκεκριμένο λεξιλόγιο), οι μαθητές ακούν, δίνουν διευκρινήσεις, διορθώσεις, προσθέτουν σχόλια (ενεργή ακρόαση, διαδραστική επικοινωνία

3. Το στάδιο της διάλεξης: ο δάσκαλος, που κρατούσε σημειώσεις από τις περιγραφές που έγιναν, κάνει ερωτήσεις για σημεία που δεν είναι ξεκάθαρα, διατυπώνει υποθέσεις για πιο σωστές λέξεις ή σύνταξη (μια τυπική διαδικασία ενεργούς μάθησης).

4. Το στάδιο της υλοποίησης: από το προφορικό στο γραπτό προϊόν:: οι μαθητές ανταλλάσσουν απόψεις για την προφορική δουλειά τους (η αλληλεπίδραση ευνοεί το επίτευγμα ενός ευρύτερου λεξιλογίου και ενισχύει τη «προσωπική εγκυκλοπαίδειά τους»). Η τάξη χωρίζεται σε μικρές ομάδες, γράφουν ένα κείμενο- μοντέλο για την παρουσίαση του προϊόντος (σε αυτή

την περίπτωση ένα πιάτο). Μέσα από την κατευθυνόμενη γραφή οι μαθητές ενημερώνονται για τους διάφορους τύπους κειμένου και βελτιώνουν τις δεξιότητες γραφής τους υπό την έννοια της δημιουργικότητας, η οποία μπορεί να υποστηριχτεί από παραπέρα ανάγνωσή και τις λογοτεχνικές αναφορές. Με διαφορετικές επικοινωνιακές τεχνικές αναπτύσσονται διαφορετικά προϊόντα όπως φυλλάδια, υπερκείμενα, αφίσες παράγονται από γραπτά προϊόντα και μεταφράζονται στα αγγλικά, τα γαλλικά και τα γερμανικά και παρουσιάζονται στους δασκάλους της διατροφικής επιστήμης και του εργαστηρίου μαγειρικής.

5. Το μεταγνωστικό στάδιο: οι μαθητές συγκρίνουν τα αποτελέσματα και τις διαδικασίες που αξιοποίησαν.

6. Το στάδιο της αξιολόγησης. Από τα τελικά αποτελέσματα οι δάσκαλοι μπορούν να αξιολογήσουν κατά πόσο χρησιμοποιείται επαρκές λεξιλόγιο σε ένα συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο, σε ποιο βαθμό οι μαθητές έχουν βελτίωση την ικανότητα τους στην τήρηση σημειώσεων και την ανάπτυξη τους σε γραπτά κείμενα και άλλα κανάλια επικοινωνίας

3_1_3_Document 02_ practices

www.indire.it, <http://www5.indire.it:8080/set/aquilone/guida.htm>

σύνδεσμοί για Ιταλική και Ευρωπαϊκή

www.pbmstoria.it ; www.novecento.org ,

http://www.bibliolab.it/lab_storia.htm

διδακτικά μονοπάτια για την ιστορία

<http://www.rete.toscana.it/sett/poledu/educa/edamb/infea.htm>

σχετικά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Παράγραφος 4

Η σχέση μεταξύ σχολικού προγράμματος σπουδών και περιεχομένου της ενεργούς μάθησης και διδασκαλίας: οι βασικές δεξιότητες του Ευρωπαϊκού Υπηκόου (**European citizenship**)

Η ενεργός μάθηση ή εργαστηριακή μάθηση, υπό την έννοια ενός διανοητικού χώρου και μιας μεταγνωστικής στρατηγικής, αλληλεπιδρά με το πρόγραμμα σπουδών και συνδέεται με τις βασικές δεξιότητες **[της υπηκοότητας with citizenship key competences \(link to Document 01 competences\)](#)** τις οποίες ένας μαθητής - πολίτης πρέπει να επιτύχει στην ευρωπαϊκή διάσταση. Η ενεργός μάθηση προωθεί τη γνώση ως αποτέλεσμα μιας πειραματικής μαθησιακής μεθόδου, ευνοεί την επίτευξη των όλο και περισσότερο σύνθετων δεξιοτήτων. Η ενεργός εκμάθηση διατυπώνει τις υποθέσεις εργασίας που αναπτύσσονται σε μια εκπαιδευτική περιοχή (γλωσσική, μαθηματική, κοινωνικοϊστορική, τεχνικό-επιστημονική, κ.λπ.) σε μια χρονική περίοδο για να επιτύχει τις δεξιότητες, τις ειδικότητες. Ένα πρόγραμμα σπουδών που στοχεύει στην απόκτηση των δεξιοτήτων απαιτεί τις λειτουργικές μεθόδους διδασκαλίας σύμφωνες με τους στόχους. Οι βασικές ειδικότητες υπηκοότητας σε μια ευρωπαϊκή διάσταση (**[link to Document 02 educational systems](#)**) είναι ένας στρατηγικός στόχος για την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου: η κατάρτιση και η εκπαίδευση είναι ενσωματωμένες στην πορεία εκμάθησης του πρόσωπου-πολίτη- μαθητή, ο οποίος πρόκειται να γίνει εργαζόμενος στο μέλλον.

3_1_4_Document 01_ competences

Gruppo di Studio dell'Ufficio Scolastico Regionale dell'Umbria *Acquisizione delle competenze chiave di cittadinanza al termine dell'istruzione obbligatoria* , gruppo-di-lavoro-3.doc at:

<http://interpof.files.wordpress.com/2008/03/>

προτείνει μια λεπτομερή πορεία για να επιτύχει κανείς τις βασικές δεξιότητες πολίτη (citizenship key competences) μέχρι το τέλος της ιταλικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης π.χ. ο δεύτερος χρόνος των ανώτερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Upper Education Schools (ISCED 2)).

3_1_4_Document 02_ Educational systems

Unità Italiana di Eurydice

<http://www.indire.it/content/index.php?action=read&id=1507>

Βασικές δεξιότητες δια βίου μάθησης. Προτάσεις από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την υλοποίηση της out **Lisbon agenda**. Δεξιότητες, ικανότητες, γνώση, ποια είναι η σχέση;

<http://www.indire.it/eurydice/index.php>

Γενική αναφορά στην Lisbon agenda με συγκριτικό υλικό από Ευρωπαϊκά συστήματα.

http://www.irre.toscana.it/obbligo_formativo/seminari/sito/index.htm :

σκέψεις και εμπειρίες για τις εκπαιδευτικές περιοχές και την σχέση τους με βασικές δεξιότητες που πολίτη καθώς και σύνδεσμοι με υλικό από τις δημοσιεύσεις του OECD κτλ.

<http://curriculum.qca.org.uk/key-stages-3-and-4/index.aspx>

http://eacea.ec.europa.eu/Eurydice//ressources/eurydice/pdf/0_integral/03

1EN.pdf

Παράγραφος 5

Αξιολόγηση στις ενεργούς μάθησης και διδασκαλίας

Η αξιολόγηση είναι «διαμορφωτική» (formative), στην περίπτωση που πρέπει να ανταπεξέλθει στις ανάγκες μιας τόσο πολύπλοκης διαδικασίας όπως η ενεργός μάθηση. Αντίθετα με την αθροιστική αξιολόγηση (summative assessment), πρέπει να τηρηθεί μια ισορροπία μεταξύ της παρατήρησης των αποτελεσμάτων ([link to Document 01 Come valutare](#)) και της διαμορφωτικής διάστασης, δεδομένου ότι είναι συμπληρωματικές. Στην εργαστηριακή μάθησης επιτρέπεται η χρήση μιας μαθητοκεντρικής διαδικασίας αξιολόγησης. Όταν η ανάλυση και η εφαρμογή μεθοδολογιών και εργαλείων χαρακτηριστικών της διαμορφωτικής αξιολόγησης αξιοποιούνται στην ενεργό μάθηση, αναπαριστούν (βλ. παράγραφο 3) το τελικό, και συγχρόνως, το αρχικό στάδιο τις διδακτικής διαδικασίας. Η συλλογή των αρχείων για όλα τα στάδια της διαδρομής επιτρέπει τον συλλογισμό ([link to Document 02.sources](#)) και την προσαρμογή των διαδικασιών, προκειμένου να αντιμετωπιστούν νέα αιτήματα και να προσφερθούν σε κάθε μαθητή μαθησιακές ευκαιρίες που μπορούν να ικανοποιήσουν τις ατομικές ανάγκες. Η αξιολόγηση ([link to Document 03 Active Learning](#)).

Υπερβαίνει τις παραδοσιακές διαδικασίες αξιολόγησης αξιολογώντας τα αποτελέσματα και λαμβάνοντα υπόψη και τη διαδικασία και το αποτέλεσμα.

3_1_5_ Document 01 Come valutare (How to assess competences)

(πώς αξιολογούνται οι δεξιότητες)

Περίληψη από:

<http://digilander.libero.it/dibiasio.neoassunti/TEMATICA1/didattica/nella%20laboratoriale.pdf>

προκειμένου να αξιολογηθούν οι δεξιότητες θα πρέπει πρώτα να προσδιοριστούν τα καθήκοντα της πραγματικής ζωής που θα τις απαιτήσουν, να μιμηθούν καταστάσεις, να αντιμετωπίσουν συγκεκριμένα προβλήματα της κοινωνικής ζωής.

Έπειτα θα πρέπει να καθορίσουμε τα κριτήρια παρατήρησης και αξιολόγησης τα οποία περιλαμβάνουν συνεργασία από τους ίδιους τους μαθητές, την ομάδα των εκπαιδευτικών και άλλους μάρτυρες.

Η εκπαίδευση θα πρέπει να είναι εμπειρο- κεντρική (experience centred) ώστε να επιτρέπει στους μαθητές να γίνονται πρωταγωνιστές στις δικές τους μαθησιακές διαδικασίες και προγράμματα ζωής. Αν τους προσφερθούν καταστάσεις και χώρος για να εκφράσουν όλες τις πτυχές τους, μυαλό, σώμα, συναισθήματα, τότε σίγουρα θα ανταποκριθούν στις προσδοκίες μας με έναν επαρκή, δημιουργικό και σημαντικό τρόπο αναπτύσσοντας πραγματικά προσωπική ποιότητα σχετικά με τις δεξιότητες τους. Οι δεξιότητες δεν υπάρχουν από μόνες τους και δεν μπορούν να είναι χωρισμένες η μια από τις άλλες. Προφανώς είναι πάντοτε δυναμικές, εξελισσόμενες και παρουσιάζονται σαν μια αποστολή : για να αξιολογηθούν θα πρέπει να τεθούν σε λειτουργία.

Όταν η ομάδα των εκπαιδευτικών καθορίζει μια μονάδα εκμάθησης, η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες και αναπτύσσει ένα ενδιαφέρον ή ένα πρόγραμμα εργασίας, ήδη προβλέπει ποιες δεξιότητες των μαθητών μπορούν να αποκτηθούν και γνωρίζουν ότι τα προοδευτικά τους βήματα θα είναι παρατηρήσιμα κατά την μαθησιακή διαδικασία αλλά το πραγματικό επίτευγμα μπορεί να αξιολογηθεί μόνο a posteriori.

Λέμε ότι κάποιος είναι «ικανός» όταν μπορεί να χρησιμοποιήσει όλες τις δυνατότητες κάποιου ώστε να εκμεταλλευτεί την γνώση και τις ικανότητες του για

να εκφράσει έναν προσωπικό τρόπο ύπαρξης, να δώσει προσωπική νόημα στις εμπειρίες του και να βρει λύσεις σε προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Ο μαθητής που θα αποκτήσει μια δεξιότητα σε συγκεκριμένο πλαίσιο θα είναι ικανός να την χρησιμοποιήσει και σε διαφορετικές καταστάσεις για να επιλύσει νέα προβλήματα και να υλοποιήσει νέα σχέδια εργασίας.

Η νέα αποστολή των εκπαιδευτικών είναι να ταχτοποιήσουν, να ελέγξουν, να δηλώσουν μια ικανότητα που υπάρχει και που μπορεί να αποδειχθεί.

Οι δεξιότητες μπορούν να παρατηρηθούν και να καταγραφούν στο τέλος της εκπαιδευτικής πορείας, μπορούν να περιγραφούν με μεθόδους που είναι διαφορετικές από αυτές που χρησιμοποιούνται για να αξιολογηθούν τα επίπεδα γνώσης και ικανοτήτων, πάντα *a posteriori*, όσον αφορά την μονάδα εκμάθησης, και σε κάθε περίπτωση, στην κατάσταση αυτή.

Τα αναλυτικά, ποσοτικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της γνώσης και τις ικανότητες πρέπει να ενσωματωθούν σε μια κοινή παρατήρηση όπου μεσολαβούν οι προνομιούχοι μάρτυρες, ένας κοινός συλλογισμός για την μαθησιακή εμπειρία, βιογραφίες, η χρήση ημερολογίων, πίνακες απόδοσης (*performance storyboards*) κτλ.

Η ενσωμάτωση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων έρευνας είναι απαραίτητη καθώς οι δεξιότητες δεν αναπαριστούν μόνο την γνώση και τον τρόπο αλλά και τον τρόπο που αυτές γίνονται πόρος για τους μαθητές, για να χρησιμοποιηθούν σε ένα πλαίσιο, στην κατάσταση που απαιτούνται.

3_1_5_ Document 02_sources

Domenici Gaetano *Manuale della valutazione scolastica* Laterza Bari 2003 (6^a ediz)

Το πιο χρησιμοποιημένο εγχειρίδιο για την αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στα ιταλικά σχολεία.

Domenici Gaetano, Chiappetta Cajola Lucia *Organizzazione didattica e valutazione* Monolite Roma 2005

Οργανισμός Αξιολόγησης και Διδασκαλίας (Assessment and teaching organization)

Web sites :

http://www.pubblica.istruzione.it/dg_post_secondaria/obbligo_istruzione.shtml

σχετικά με τις δεξιότητες, η ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας

www.invalsi.it

πιλοτικά προγράμματα αξιολόγησης, η ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας

www.dimensioneducativa.org

υπό κατασκευή, κατάρτιση εκπαιδευτικών για την αξιολόγηση

www.apprendimentocooperativo.it

ενεργός μάθηση, συνεργατική μάθηση με εμπειρίες από την Σχολεία κατώτερης και ανώτατης Εκπαίδευσης (from Lower and Upper Education Schools)

Κεφάλαιο 2

Παράγραφος 1

Έρευνα και μάθηση σε ομάδες συνεργασίας: το θεωρητικό υπόβαθρο.

Η μάθηση μέσα από ομάδες συνεργασίας ([link to document 01 bibliography](#)) είναι μια διδακτική/ μαθησιακή στρατηγική η οποία ενσωματώνει την αλληλεπίδραση και την επικοινωνία σε ομάδες- τάξης με τις διαδικασίες μελέτης: επιτρέπει στους μαθητές να μάθουν, και την ίδια ώρα, να δημιουργήσουν ένα κοινωνικό σύστημα ([link to document 02 films](#)) βασισμένο στην συνεργασία ([link to document 03 INDIRE](#)), ακολουθώντας την θεωρία του Dewey για ένα σχολείο «μινιατούρα της κοινότητας», που περιλαμβάνει διανοητικά, συναισθηματικά και κοινωνικά γεγονότα. Με παρόμοιες προοπτικές η μελετητική ομάδα δυναμικών του και H. Thelen , είδαν ένα σύνδεσμο μεταξύ των θεωριών του Dewey και του Lewin, συνδύασαν την μάθηση σαν μια συνεργατική έρευνα, σε συνδυασμό με τις μεθόδους για την αποτελεσματική διαχείριση της ομάδας. Σχετικές συνεισφορές προέρχονται από τον Κονστρακτιβισμό [constructivist](#) ([link to document 04 costruttivismo](#)) και τη γνωστική ψυχολογία, ειδικότερα από την θεωρία του Vygotsy σχετικά με τη «ζώνη της κεντρικής ανάπτυξης».

Διαφορετικές μορφές συνεργατικής μάθησης περιλαμβάνουν το «να ζουν μαζί», « την μάθηση της ομάδας των μαθητών», «την διερεύνηση της ομάδας», «την δομική προσέγγιση», «την σύνθετη οδηγία» και την «συνεργατική προσέγγιση». Κατά την γνώμη μας η πιο επικερδής μέθοδος για την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης είναι η «ομάδα έρευνας» που εξετάζεται στην παράγραφο 2

3_2_1_Document 01_ bibliography

http://www.edscuola.it/archivio/comprendivi/cooperative_learning.htm

μια ενδιαφέρουσα σύνθεση θεωριών που δομούν τις βάσεις της συνεργατικής μάθησης. Το κοινωνικό μαθησιακό περιβάλλον του Dewey, η θεωρία πεδίου της συμπεριφοράς Lewin, η σχέση μεταξύ γνωστικών και συναισθηματικών πλευρών κατά τον Bion, η νοημοσύνη των πολλών του Mugny (*l'intelligence au pluriel*), η κοινωνική αναπαράσταση της νοημοσύνης, η συνεργασία σαν ένα ουσιαστικό παράγοντα στην διανοητική εξέλιξη κατά τον Piaget, η ζώνη της κεντρικής ανάπτυξης του Vygotsy, η θεωρία αλληλεξάρτησης του Deutsch, η πρώτη εμπειρία στη συνεργατική μάθηση των Johnson & Johnson's

Dewey *School and Society*, 1889

Johnson D. Holubec E.J. *The Nuts and Bolts of Cooperative Learning*, Edina, Interaction Book Company, 1994

Comoglio, Cardoso *Insegnare e apprendere in gruppo*, LAS ROMA, 1996

On teaching methods in cooperative learning

3_2_1_Document 02_ films

Οι ταινίες που προτείνονται αφορούν τα κοινωνικά προβλήματα των νέων, είναι όλες γαλλικές, και αναρωτιόμαστε ακόμα γιατί.....

L'esquive (*Games of Love and Chance - Παιχνίδια Αγάπης και Τύχης*.) σκηνοθεσία A. Bechiche, 2003,

Αντιπροσωπεύει τη στερημένη, παραβιασμένη εφηβεία όσων ζουν στα περίχωρα του Παρισιού, μια σφιχτοδεμένη κοινότητα με την καταστρεπτικές γλώσσα και την έχθρα για εκείνους που δεν ανήκουν στην ομάδα της. Μερικοί απ' αυτούς επιλέγεται ως πρωταγωνιστές ενός σχολικού θεατρικού έργου. Αυτοί

δοκιμάζουν τις στιγμές της δημιουργικής έκφρασης και της ελευθερίας, μια παρένθεση σε έναν σκληρό, εχθρικό κόσμο

Entre les murs (*The Class- Η τάξη*), σκηνοθεσία L. Cantet, 2008.

Ένας δάσκαλός περνά ένα χρόνο με τους επίμονους μαθητές μιας πολυεθνικής τάξης. Αν και βάζει τα δυνατά του να κάνει τη δουλειά του και οι μαθητές του δεν είναι ακραίες περιπτώσεις, αποτυγχάνει στην επικοινωνία και την δημιουργία ενδιαφέροντος. Μέσα στους τοίχους ενός σχολείου, όπως όλα τα σχολεία σήμερα, η σύγκρουση είναι αναπόφευκτη και ο δάσκαλος δεν μπορεί να βοηθήσει όντας ταυτόχρονα πρωταγωνιστής και θύτης. Ποιο νέο μήνυμα θα πρέπει να δοθεί στο επάγγελμα αυτό; Αυτό φαίνεται να είναι το ερώτημα που τελικά θέτει ο σκηνοθέτης.

Les choristes (*The Choir- Η χορωδία*), σκηνοθεσία C. Barratier, 2004.

Το 1994 ένα γαλλικό ορφανοστάσιο αρρένων διευθύνεται αυστηρά από ένα νευρωτικό διευθυντή, ένας δάσκαλος που αντιμετωπίζει τον κόσμο της εχθρότητας, των υποψιών και της βίας. Η μουσική είναι ο «πόρος» του, καθώς είναι μουσικός και αποφασίζει να μάθει τα παιδιά να τραγουδούν στην χορωδία και μέσα από τη μουσική επιτυγχάνει να βελτιώσει τις μεταξύ τους σχέσεις, σε ένα περιβάλλον αμοιβαίου σεβασμού. Μπορεί αυτή η μεταφορά της χορωδίας να είναι χρήσιμη στα σημερινά σχολεία;

Etre et avoir (*To be and to have- Να είσαι και να έχεις*) σκηνοθεσία N. Philibert (2002).

Ένας δάσκαλος δουλεύει σε ένα ορεινό σχολείο με μια τάξη απαρτιζόμενη από παιδιά μεταξύ 3 και 10 ετών. Είναι η τελευταία του χρονιά πριν την σύνταξη. Χωρίς να είναι συναισθηματική, η ταινία αυτή εκφράζει μια παγκόσμια ιστορία:

την σχέση δασκάλου και μαθητή. Η σκληρή δουλειά της ανάπτυξης, της μάθησης, της ύπαρξης κοινωνικής ζωής, της εναλλαγής σχολείου με το παιχνίδι και την εργασία (εργασία επίσης, γιατί σε μια αγροτική κοινωνία, ακόμα και τα παιδιά εργάζονται) αντιπροσωπεύει τον υπαρξιακό κόσμο των μαθητών που εξετάζεται με κατανόηση από τον δάσκαλο; Η ακρόαση και η παρατήρηση είναι βαθιές, ο οδηγός του απαρέγκλιτος . «Να είσαι» είναι τελικά κάτι που μπορεί να μαθευτεί, πέρα από «το να έχεις», μπορούμε «να είμαστε», πρέπει «να είμαστε». Αυτός ισχύει για τους σπουδαστές, ισχύει και για το δάσκαλο.

3_2_1_Document 03_ INDIRE

<http://ospitiweb.indire.it/adi/CoopLearn/cooplear.htm>

με τα έγγραφα και την εμπειρία διδασκαλίας που δίνουν έμφαση στο πως η συνεργατική μάθηση κάνει τους μαθητές να επιτύχουν τα καλύτερα αποτελέσματα από την άποψη της γνώσης και των δεξιοτήτων, του υψηλότερου αυτοσεβασμού και των κοινωνικών ειδικοτήτων

3_2_1_Document 04_ costruttivismo

<http://www.costruttivismoedidattica.it/>

στον κονστρουκτιβισμό ως θεωρία γνώσης, θεωρία μάθησης και μέθοδο διδασκαλίας

Παράγραφος 2

Δυναμική της Ομάδας-τάξης και στρατηγικές εργασίας.

Μέσα από την ομαδική διερεύνηση ([link to Document 01 group](#)), οι μαθητές εργάζονται, συνεργατικά, σε μικρές ομάδες για να εξετάσουν τα προβλήματα, να αποκομίσουν εμπειρία και να μάθουν. Η μέθοδος αυτή οδηγεί στον προσδιορισμό των προβλημάτων, την αναζήτηση λύσεων, την ανεύρεση πληροφοριών και ανάπτυξη δεξιοτήτων. Αναπόφευκτα αυξάνει το «εσωτερικό κίνητρο» των νέων ανθρώπων (Dewey) για μάθηση. Η ομαδική δουλειά επιτρέπει στους μαθητές να κάνουν σχετικά αυτόνομες επιλογές εργαλείων και θεμάτων και προωθεί την σκέψη και τον συλλογισμό όσον αφορά τις δικές τους διαδικασίες μάθησης. Για να επιτευχθούν καλά αποτελέσματα είναι απαραίτητο να δομηθεί προσεχτικά το μαθησιακό περιβάλλον ([link to Document 02 circle](#)) και να δημιουργηθεί ένα κλίμα όπου θα ευνοούνται οι θετικές αλληλεπιδράσεις των μαθητών. Τέλος ο δάσκαλος δρα ως διευκολυντής ([facilitator \(link to Document 03 tutor\)](#)) παρά σαν επιβλέπων την εργασία. Οι συνεργατικές δυάδες (*Cooperative. Dyads*), που αποτελούν την μικρότερη κοινωνική μονάδα, φαίνονται να είναι περισσότερο επωφελής σε συνεργατικές εργασίες από ότι οι μεγαλύτερες ομάδες, φαίνονται επίσης να είναι περισσότερο κερδοφόρες και οικονομικές δεδομένου ότι αποφεύγουν την συνασπισμούς, την υπερφόρτωση πληροφοριών και την κοινωνική αδράνεια.

3_2_2_ Document 01_ group

Sharan, Y., Sharan, S. *Expanding Cooperative Learning through Group Investigation*. Teachers College Press; Columbia University, New York, NY, 1992

3_2_2_ Document 02_ circle

www.soc.unitn.it/circle

CIRCLE (Centro Internazionale di Ricerca sul Cooperative Learning), είναι το αρκτικόλεξο για το Διεθνές Κέντρο Έρευνας για την Συνεργατική Μάθηση (International Research Centre for Cooperative Learning). Έχει διεξάγει έρευνες και κατάρτιση εκπαιδευτικών στο Πανεπιστήμιο του Trento εδώ και 20 χρόνια. Από το 1996 έχουν ειδικευτεί στην συνεργατική μάθηση και εργασία, από τον John Hopkins, το University, Baltimora (Robert Slavin), το Minnesota University, το Minneapolis (Johnson & Johnson), και Tel Aviv University (Sharan & Sharan). Αυτή την περίοδο σχεδόν 250 Ιταλοί εκπαιδευτικοί παρακολουθούν τα σεμινάρια.

3_2_2_Document 03_tutor

<http://formare.erickson.it/archivio/febbraio/casi.html>

ιστοσελίδα από τον ιστοχώρο των εκδοτών Erickson σχετικά με το ρόλο του δασκάλου/του δασκάλου

Παράγραφος 3

Κοινωνικές δεξιότητες, παραδείγματα μελέτης περίπτωσης

Οι εφαρμογές ([link to Document 01 training](#)) της συνεργατικής μάθησης έχουν δείξει ότι η μεθοδολογία προωθεί τις κοινωνικές δεξιότητες ([link to Document 02 bibliography](#)), οι οποίες είναι ζωτικής σημασίας για την ζωή, π.χ. η ικανότητα να αποδέχεσαι και να κατανοείς τις απόψεις των άλλων ανθρώπων, που είναι πολύ σημαντική όταν υπάρχουν αντιθέσεις ή διαφορές στις απόψεις, ή όταν κάποιος έχει να λύσει ένα πρόβλημα, να συμμετέχει σε μια συζήτηση ή να πάρει μια απόφαση.

Ως «κοινωνικές δεξιότητες» (social competences) αποκαλούμε ένα σύνολο καλά εγκαθιδρυμένων ικανοτήτων, που χρησιμοποιούνται αυθόρμητα, οποιαδήποτε στιγμή από τους μαθητές. Οι κοινωνικές δεξιότητες δεν είναι έμφυτες ικανότητες, πρέπει να διδαχθούν. Είναι χρήσιμες στο μαθητή για να ενδυναμώσει τις μαθησιακές του ικανότητες και να επιτύχει τα καλύτερα αποτελέσματα. Αποκτούνται μέσω της συνεργατικής μάθησης, όποτε δομείται για να δείξει τον αλληλεξαρτώμενο ρόλο του κάθε μαθητή, αποτρέποντας την μόνιμη αρχηγία κάποιων μαθητών, απέναντι σε κάποιους άλλους. Ένα παράδειγμα μπορεί να βρεθεί στην υποενοότητα που χρησιμοποιείται στο [project \(link to Document 03 Einaudi\)](#) για να καλωσορίσει τους νέους μαθητές στον Ινστιτούτο Einaudi, στο Grosseto, της Ιταλίας (Institute Einaudi, at Grosseto, Italy)

3_2_3_Document 01_training

http://www.apprendimentocooperativo.it/cmz403-1206-3498/II_coop_learning/caratteristiche/Le_competenze_sociali.html

η ιστοσελίδα του "Ce.Se.Di.", ενός κέντρου που ελέγχεται από την επαρχία του Τορίνο. Από το 1984 έχουν προσφέρει ένα μεγάλο φάσμα κατάρτισης δασκάλων και μαθητών, εργαλεία για την ανάπτυξη μαθησιακών μονοπατιών και υπηρεσίες για την ενσωμάτωση δραστηριοτήτων διδασκαλίας

3_2_3_Document 02_bibliography

Mario Comoglio *Educare insegnando* Editrice LAS, Roma

From notions to education

Mario Pollo *Il gruppo come luogo di comunicazione educativa* Editrice ELLE DI CI, 1996

The group as a tool to achieve communicative education

.

3_2_3_Document 03_ Einaudi

To Project Einaudi αναπτύχθηκε από το Επαγγελματικό Ινστιτούτο (Vocational Institute) Einaudi, at Grosseto

Πρωτόκολλο αναφοράς για τις κοινωνικές δεξιότητες

Διενεργήθηκε μια έρευνα για να παρέχεις τους εκπαιδευτικούς έναν οδηγό για την διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων με σκοπό:

1. Να βελτιωθεί η εκπαιδευτική πρόοδος των μαθητών, ιδιαίτερα αυτών που παρουσιάζαν δυσκολίες.
2. Να εγκαθιδρυθούν καλές σχέσεις ώστε να δημιουργηθεί μια μαθησιακή κοινότητα.
3. Να παρέχονται στους μαθητές εμπειρίες που χρειάζονται ώστε να επιτύχουν μια πλήρη γνωστική, ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξη.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Μια ενότητα 10 ωρών για το καλωσόρισμα των πρωτοετών μαθητών
Ικανότητες που πρέπει να αποκτηθούν

Ομιλία με χαμηλή φωνή, μοίρασμα υλικού, καλωσόρισμα και ένδειξη εκτίμησης, προσεκτική ακρόαση.

Οι κοινωνικές δεξιότητες διδάσκονται μέσα από την συνεργατική μάθηση. Προφανώς, οι μαθητές δεν θα έχουν κανένα ενδιαφέρον να τις μάθουν έως ότου καταλάβουν την σημασία τους και τα πρακτικά πλεονεκτήματα που προσφέρουν. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει τονίσουν το πόσο σημαντικές είναι για να γίνει η ζωή καλύτερη και πιο ευχάριστη, και πως κατά συνέπεια θα βελτιώσουν και την εκπαιδευτική τους καριέρα.

Το περιεχόμενο της μάθησης των κοινωνικών δεξιοτήτων θα πρέπει να συνδέεται με αρχές πειθαρχίας εφόσον οι μαθητές πρέπει να είναι σε θέση να συνδέσουν τα αποτελέσματα της σωστής/ καλής μάθησης με τις κοινωνικές δεξιότητες.

Ανάπτυξη

1. Δημιουργία κλίματος, οι μαθητές θα πρέπει να ενθαρρύνονται στην έκφραση των απόψεων τους , χωρίς το φόβο της επίκρισης.
2. αφυπνίστε τα κίνητρα για μάθηση
3. να σιγουρεύεστε ότι όλοι οι μαθητές καταλαβαίνουν τα είδη των δεξιοτήτων που απαιτούνται μέσω της προσομοίωσης (παιχνίδι ρόλων, μοντελοποίηση)
4. ανατροφοδότηση.

Αξιολόγηση

Συνεργατική αξιολόγηση: οι μαθητές διαπραγματεύονται με τους εκπαιδευτικούς και μοιράζονται τα κριτήρια αξιολόγησης

Μεταγνωστική αξιολόγηση: συνεντεύξεις ή ανοιχτού τύπου τεστ με σκοπό να σκεφτούν πάνω στην διαδικασία που έχουν ακολουθήσει

Γνωστική αξιολόγηση: οι αποκτημένες δεξιότητες, σαν σύνολο, θα αποτιμηθούν από τον εκπαιδευτικό λαμβανομένης υπόψη και της προόδου που σημειώθηκε (ανοιχτό ή πολλαπλής επιλογής τεστ, συνεντεύξεις, κτλ.)

Κεφάλαιο 3

Παράγραφος 1

Σκοποί και Ορισμός

Οι κοινωνική ψυχολόγοι συμφωνούν για την εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα των γνωστικών-συναισθηματικών διαδικασιών των νέων που συμμετέχουν και μοιράζονται τις ευθύνες της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η **εκπαίδευση από ισότιμους** (**Peer education, σύνδεση με έγγραφο 01 της εκπαίδευσης από ισότιμους**) είναι μια εκπαιδευτική στρατηγική (**σύνδεση με έγγραφο 02 στρατηγική**) που στοχεύει στην ενεργοποίηση των διαδικασιών αυθόρμητης μεταφοράς και ανταλλαγής γνώσεων, πληροφοριών, συναισθημάτων και εμπειριών μεταξύ ομότιμων που χρησιμοποιείται κυρίως για τη μη τυπική εκπαίδευση για την πρόληψη συμπεριφορών που θέτουν τη νεολαία σε κίνδυνο ως προς την άποψη της αυτο-εκτίμησης (εκπαίδευση σε θέματα υγείας) και του σεβασμού για τους άλλους (συμμετοχή του πολίτη). Ενισχύει τους νέους για την κοινωνική χειραφέτηση και την εκπαίδευση που να ευνοεί την ανάπτυξη συνειδητής συμπεριφοράς και την κριτική σκέψη. Αυτό το συλλεπικοινωνίας είναι δανεισμένο από τους νέους, αντικατοπτρίζοντας τους τρόπους ζωής κάθε μαθητή για να αναγνωριστεί η ταυτότητα του να γίνει αποδεκτή, επιτρέποντας την έναρξη μιας πραγματικής σχέσης του με την ομάδα της τάξης του. Στην πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου η εκπαίδευση από ομότιμους είναι συμπληρωματική ως προς τις συνεργατικές μεθόδους μάθησης και χρησιμοποιείται στον χρόνο που χρειάζεται για να βοηθήσει την ένταξη των σπουδαστών π.χ. στο καλωσόρισμα, στην καθοδήγηση για τις κατευθύνσεις σπουδών, διορθωτικά μέτρα.

3_3_1_ Έγγραφο01_εκπαίδευση ομοτίμων

www.europeer.lu.se: Ευρωπαϊκή πύλη για την εκπαίδευση ομοτίμων

www.peer-education.it : Δικτυακός τόπος του δικτύου των σχολείων και των τοπικών ενώσεων της Verbania (Λομβαρδίας), έργα για την υγεία και την πρόληψη συμπεριφορών εκφοβισμού (τραμπουκισμών) για Σχολές Ανώτερη Εκπαίδευσης

the site of a network of schools and community associations of Verbania (Lombardy), projects on health and prevention of bullying behaviours for Upper Education Schools

www.irre.lombardia.it/peereducation: Δικτυακός τόπος του περιφερειακού κέντρου έρευνας IRRE Λομβαρδίας για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών

www.formazione.it/peereducation.htm : Δικτυακός τόπος της ένωσης συμβούλων (ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι και εκπαιδευτικοί) με παραδείγματα από εκπαιδευτικές δραστηριότητες ομοτίμων (προγραμματισμός και υλοποίηση)

3_3_1_ Document 02_ strategia

www.indire.it , Δικτυακός τόπος του Εθνικού Οργανισμού για την Ανάπτυξη της αυτονομίας των σχολείων, δείτε "Εκπαίδευση Ομοτίμων" (Peer education) από τον S. Panzavolta, ένα από τα πιο σημαντικές μελέτες για τηςν εκπαίδευσης από ισοτίμους.

Παράγραφος 2

Μέθοδοι και τεχνικές εφαρμογής

Η εκπαίδευση ομότιμων χρονολογείται από τις αρχές του 19ου αιώνα, όταν χρησιμοποιήθηκε ως μέθοδος διδασκαλίας για ελεύθερο χρόνο και χρήμα: φοιτητές μελετηθεί το θέμα και στη συνέχεια εξήγησε ότι για τους συμμαθητές τους. Σήμερα, ο σκοπός της ομαδικής εκπαίδευσης είναι η ανάπτυξη ελεύθερων, ανεξάρτητων και υπεύθυνων νέων. Στην εκπαιδευτική πρακτική, δίνει σε κάποιους μαθητές το ρόλο των μεσολαβητών, «δάσκαλοι» στην ομάδα για δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται κυρίως με

1. υποδοχή των νέων σπουδαστών, προκειμένου να αποφεύγεται η αίσθηση της απομόνωσης στη νέα κοινότητα
2. τη μεταφορά και την ανταλλαγή θετικών πρακτικών
3. κίνητρα για ανανέωση και ανάπτυξη διορθωτικών δραστηριοτήτων

Το πρώτο, το κύριο έργο για τον δάσκαλο αφορά την επιλογή και την εκπαίδευση (σε σύνδεση με το Έγγραφο Εκπαίδευση 01) των σπουδαστών που πρόκειται να λειτουργήσουν ως καθοδηγητές στην ομάδα. Ο δάσκαλος δεν έχει ένα εξωτερικό ρόλο, αλλά αναμένεται να είναι ο παρατηρητής, ο διαμεσολαβητής των διαδικασιών.

Παίζει ένα προ-παιδευτικό ρόλο στη ζωή, και διαχείρισης της δυναμικής της ομάδας, όπου ο καταγισμός ιδεών και το παίξιμο ρόλων είναι οι πιο χρησιμοποιούμενες τεχνικές.

3_3_2 Έγγραφο 01_ Εκπαίδευση

E. Catarsi *Peer education e formazione dei tutor: un progetto contro il disagio scolastico nell'Empolese Valdelsa*, Edizioni del Cerro, Tirrenia, 2002

Η δημοσίευση εισάγει σε μεθόδους εκπαίδευσης από ισοτίμους ξεκινώντας από ένα ολοκληρωμένο σχέδιο το οποίο διεξάγεται από ένα δίκτυο Ανώτερων Ιδρυμάτων Εκπαίδευσης και το Κέντρο Μελέτης "Bruno Ciari" στην επαρχία της Φλωρεντίας κατά την σχολική χρονιά 2000-2001. Είναι μια πολύ λεπτομερής δημοσίευση, με γραφικές παραστάσεις και στατιστικές. Δείχνει τις

καλές πρακτικές που σχετίζονται τόσο με την εκπαίδευση των φοιτητών-μεντόρων και με τα κριτήρια αξιολόγησης και τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται στο έργο. Οι συνεντεύξεις με τις μέντορες κατά την ολοκλήρωση του έργου είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες

E. Catarsi, *Promuovere i ragazzi. Accoglienza, Peer Education e Orientamento per combattere la dispersione scolastica*, Edizioni del Cerro, Tirrenia, 2004

Πέρα από τις πρακτικές εκπαίδευσης ομότιμων ασχολείται και με τα καλά αποτελέσματα σε επιμέρους δραστηριότητες καθοδήγησης που διεξάγονται από το παραπάνω δίκτυο των Ινστιτούτων της Ανώτερης Παιδείας της επαρχίας της Φλωρεντίας

Δικτυακός τόπος:

La Peer Education: ambiti,... στο

<http://www.provincia.torino.it/istruzione/cesedi/peer/peer.htm>

Μια σαφής θεωρητική προσέγγιση, από ιστορική, θεωρητική προσέγγιση - προϋπόθεση για την εφαρμογή μοντέλων από τον οργανισμό για την ανάπτυξη του σχολείου (CESEDI) της επαρχίας του Trento

Problem solving

Problem solving is a technique in approaching problems which has been successfully taught and used for many years in such diverse areas as business organizations, teaching coaching, counselling and psychotherapy. In all fields it has been appreciated as an important tool to enhance management, teaching, assistance, communication and personal growth.

Though specific tools have been identified to define issues accurately in the different fields, basic abilities and fundamental processes are the same in any application.

The World Health Organization (1993) considers the ability to solve problems as one of the “skills for life” to be taught to students to make them able to have good relationships, tackle problems and everyday stress.

Metacognition

Metacognition is the ability to reflect on the activity one is doing and on the cognitive tools used during the activity. It takes the form of the following control procedures: understanding, foreseeing, planning, monitoring, assessing, which can all be usefully recorded in a journal where students log all the cognitive abilities which have been brought into play.

ICT can make a remarkable contribution to the achievement and development of these skills, especially if supported by good software packages. Indeed ICT key characteristics imply a stimulus for functions, as ICT requires self-regulation, i.e. a conscious choice of relevant pieces of information, elucidation of each activity, re-examination and reconstruction of the processes which have taken place through monitoring the paths which have been followed, and evaluation of possible mistakes.

Metacognitive abilities are the actual “tools of the trade” which allow students to transfer knowledge and use it for solving problems in new situations.

Educational Assessment in a Co-operative Context for Remedial and Strengthening Action

The 'Inductive Method' prepares for theoretical - deductive learning. By integrating with classmates, the student uses actual practice to learn the theory; he/she understands that the subject he/she is learning is a stepping stone in achieving his life project; he/she arranges his/her knowledge and makes it useful for his/her educational progress. The teacher's role is to make this process easier.

The 'Assessment' involves the use of specific indicators that have been prepared together through a cooperative analysis with the student of their own work.

These indicators are divided into sub-indicators based on more select skills. The ones relative to content become an integral part of the subject acting as key elements in the learning process. Deciding upon a common assessment/marking system builds a bridge between the different subjects and reinforces learning. Mistakes become "precious" and useful because they allow the student to develop correct models.

The final assessment comes from the assessments of each indicator. The student learns to understand which skills he actually possesses and which weaknesses need to be strengthened. He knows that his work will be observed and this will help create positive feed-back, which in turn will help others to learn. Emotional bonding and greater effort in school will be the result.

Planning is based on activities, whose contents will be organised in richer and more articulate grids.

We have thus defined and tested procedures, and tools for written work (description, narration, composition), as well as for oral assignments (reading, speeches, interviews), and finally for art work and physical education.

Life skills, peer education and cooperative learning: critical reflections

According to the European guidelines to prevent students' discomfort and failures teachers are expected to:

1. make students confront their real ways of being "here" and "now" at school and in social life, i.e. students should always refer to their own experiences
2. enhance students' psychosocial competences, which represent the life skills useful to manage and solve problematic situations
3. promote students' realization of each personal life path
4. make the transition from adolescence to adult life an easier process
5. increase the importance of the peer group as a structured context where knowledge can be shared

The main aim is to assist the young student to become an active, professionally flexible citizen, who is conscious of the life skills which are needed in the processes of lifelong learning.

Peer education activities have been so typically used with potential early school leavers to be sometimes called "peer education", meaning that the method runs the risk of being used only for socially disadvantaged students.

Assessment in peer education

The applications of peer education methods have long been reserved to projects aiming at the achievement of social abilities necessary in dealing with behaviours at risk, discomfort, addictions, road traffic and health. In these situations empirical observation among peers has taken the place of assessment. In our context the main issue for teachers is not to reach a summative assessment but to create procedures which are accepted and shared by the peer group in order to develop the educational process. The same few essential indicators will be used both in teachers' observation and students' self

assessment cards to allow discussion and examination of what the experience has meant to everybody. A “circular assessment” of the level of satisfaction of the educational communication, in a feedback process among teachers and students, can be proposed in the form of questionnaires. Other tools have been developed to measure the success of in-training placements both in quantitative and qualitative aspects.

Projects, case study examples and best practices

The effectiveness of peer education is most evident when the method is used to increase the educational proposals aiming at the inclusion of students at risk. In fact it appears most profitable in

1. welcoming new students into the school community: older students welcome first-year ones and help them with interpersonal or curricular problems
2. transmitting and sharing positive practices: students/mentors help their peers to develop constructive, positive reflection on behaviours at risk
3. renewing motivation and developing remedial activities: students/mentors help younger students to study or a class to help create and develop educational projects for students of lower classes

Κεφάλαιο 4

Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Επικοινωνία με τη χρήση Πολυμέσων

Η επιστημονική έρευνα δεν έχει μέχρι σήμερα καταστεί δυνατή να αποδείξει αν η συστηματική χρήση των ΤΠΕ (Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών) μπορεί να επιδράσει στις νευρωνικές δομές του εγκεφάλου που σχετίζονται με τη μάθηση και τη μνήμη. Μπορούμε ωστόσο να σημειώσουμε πως μια καινούργια νεανική κουλτούρα που χαρακτηρίζεται από συμμετοχή, μοίρασμα αξιών, και δημιουργικότητα μπορεί να συναντάται σε εικονικές ομάδες, σε περιπτώσεις επίλυσης προβλημάτων σε συνεργασία με άλλους, σε διάχυση ανακαλύψεων και συναισθημάτων καθώς και στην and αναπαράσταση νέων μορφών. Τα παραπάνω έχουν εντοπιστεί και παρουσιαστεί από τον Papert. Μπορούμε να εκμεταλλευτούμε αυτές τις αλλαγές για να προάγουμε και να ενισχύσουμε την μάθηση, ιδιαίτερα στην περίπτωση των μαθητών που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο; Η απάντηση είναι 'ΝΑΙ', αν οι ΤΠΕ χρησιμοποιηθούν κατάλληλα, μέσα από καλά δομημένα εκπαιδευτικά πλαίσια και την ενσωμάτωση κατάλληλων λογισμικών. Λειτουργώντας σε ειδικές καταστάσεις, δημιουργώντας την προσωπική εκπαιδευτική διαδρομή του καθενός (με προσωποποιημένες στρατηγικές μάθησης), μεταγνωστικές διαδικασίες εξάσκησης, ενέργειες από μια συγκεκριμένη/χειρονακτική διάσταση προς μια αφαιρετική/συμβολική διάσταση, είναι μερικές από τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες που μπορούν να προσφερθούν με τη βοήθεια των ΤΠΕ οι οποίες μπορούν να ταιριάζουν με διαφορετικά γνωστικά στυλ και να προκαλέσουν το ενδιαφέρον και το κίνητρο μαθητών που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο και οι οποίοι γενικά τείνουν να αρνούνται θεωρίες και τυπικά μαθήματα.

Οι Δικτυακές Τεχνολογίες ως βάση για την ανάπτυξη δεξιοτήτων μάθησης με εργασία κατά ομάδες.

Οι ΤΠΕ υποστηριζόμενες από κατάλληλο λογισμικό, είναι ένας δυναμικός τρόπος για να μετατραπεί η τάξη σε μια ομάδα μάθησης ενεργοποιώντας συζητήσεις, συγκρίσεις, αντιδράσεις για να βρεθούν λύσεις στα θέματα που προκύπτουν. Σε ένα τεχνολογικό περιβάλλον, οι μαθητές μπορούν να βελτιώσουν τις τεχνικές επικοινωνίας τους, να εξασκηθούν με τρόπο συνεργατικό δουλεύοντας κατά ομάδες, να γίνουν ικανοί να ακούν διαφορετικές απόψεις, να αποδέχονται τις διαφορετικές απόψεις ως πηγές σκέψης και προβληματισμού και να προσπαθούν να συνθέσουν λύσεις μέσα από αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές, τους δασκάλους τους αλλά και ειδικούς. Όλη η δυναμική της ομάδας η οποία έχει σημαντική επίδραση στην γνωστική ανάπτυξη του καθενός μέλους της ομάδας, μπορεί να δημιουργήσει βαθύτερη γνώση, μέσα από ένα νοητό κύκλο που εμπλουτίζει όλη την ομάδα. Ένα ισχυρό τεχνολογικό εργαλείο είναι ο αλληλεπιδραστικός πίνακας πολυμέσων, ο οποίος επιτρέπει την διαθεσιμότητα μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Κοινότητες Πρακτικής και Μάθησης

Οι κοινότητες Πρακτικής και Μάθησης, οι οποίες ενεργοποιούνται σε δίκτυα τηλεπικοινωνίας, μπορούν να ορισθούν ως 'νοητές' τάξεις, τα μέλη των οποίων έχουν διαφορετικούς ρόλους μέσα σε ένα περιβάλλον με συνεχείς ανταλλαγές εργασιών και ευθυνών. Σε μια τέτοια κοινότητα δάσκαλοι και ειδικοί είναι επίσης εκπαιδευόμενοι μαζί με τους μαθητές αφού όλοι λαμβάνουν νέες πληροφορίες, χρησιμοποιούν νέα μέσα, έχουν απορίες και αναζητούν απαντήσεις. Επίσης όλοι μπορούν να γίνουν 'δασκαλοι', δημιουργώντας δικές τους γνώσεις, εμπειρίες και δεξιότητες οι οποίες είναι διαθέσιμες στους άλλους, αφού ο καθένας γίνεται ειδικός σε κάτι το οποίο οι άλλοι δεν το γνωρίζουν και ο καθένας μπορεί να μοιραστεί με τους άλλους καινοτόμες απόψεις και ιδέες. Οι μαθητές μπορούν να γίνουν και εκείνοι συνδημιουργοί εφαρμογών μέσα από την ανάπτυξη μιας εφαρμογής πολυμέσων ή μέσα από την επίλυση ενός προβλήματος.

Πληροφοριακός Αλφαριθμητισμός και Αυτό-διαχειριζόμενη μάθηση

Η επέκταση στην πρόσβαση στις πληροφορίες δεν σημαίνει και αυτόματη επέκταση της των γνώσεων και των ικανοτήτων επικοινωνίας. Από την άλλη πλευρά, μπορεί να υποφέρουμε από 'υπερφόρτωση' πληροφορίας.

Ο όρος 'Πληροφοριακός Αλφαριθμητισμός' ορίζεται ως η δεξιότητα που απαιτείται να έχει κάποιος για να μπορεί να βρίσκει και να αναγνωρίζει χρήσιμη πληροφορία. Για τους μαθητές μας η εξοικείωση με τη χρήση του υπολογιστή και ο Πληροφοριακός Αλφαριθμητισμός δεν πηγαίνουν χέρι-χέρι. Μέσα στα τελευταία 25 χρόνια οι νέοι άνθρωποι δεν εμφάνισαν αυξημένες ικανότητες στη πρόσβαση σε χρήσιμη πληροφορία.

Πριν αρχίσει μια αναζήτηση, ο σχεδιασμός ενός εννοιολογικού χάρτη είναι σημαντική αφού μπορεί να καθορίσει τι είναι ήδη γνωστό και διαθέσιμο και μπορεί να εμποδίσει την αναζήτηση χωρίς συγκεκριμένο στόχο. Με τον τρόπο αυτό μπορούμε να προσδιορίσουμε λέξεις-κλειδιά για αναζήτηση με μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο. Μερικά ειδικά λογισμικά εννοιολογικής χαρτογράφησης περιέχουν συνδέσμους για αναζήτηση στο διαδίκτυο.

Η Αυτό-διαχειριζόμενη μάθηση οδηγείται από μεταγνωστικές διαδικασίες, ενέργειες στρατηγικής (σχεδιασμός, επίβλεψη, και αξιολόγηση προσωπικής προόδου) και δημιουργίας κινήτρου για μάθηση. Ο εκπαιδευόμενος σε αυτό το πλαίσιο αποκτά επίγνωση του 'πώς μαθαίνω', δεξιότητες βασισμένες στην 'επιλογή του τι μαθαίνω' ανάμεσα σε διαφορετικές εκπαιδευτικές επιλογές και γίνεται ικανός να αναβαθμίζει τις δεξιότητές του.

Αξιολόγηση στο E-learning

Το E-learning είναι ένα ευέλικτο 'εργαλείο' το οποίο μπορεί να ενισχύσει διαφορετικές προσεγγίσεις και να προωθήσει το δικαίωμα των μαθητών στη μάθηση. Σε αυτό το πλαίσιο η εργασία των εκπαιδευτικών βασικά περιλαμβάνει την επιλογή ή την δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού, τον καθορισμό των διαδρομών μάθησης, τον καθορισμό κριτηρίων αξιολόγησης σύμφωνα τις διαφορετικές εκπαιδευτικές μεθόδους που επιλέγηκαν κατά περίπτωση.

Το E-learning ωστόσο είναι ένα ισχυρό 'κατασκευαστικό (constructivist)'

εργαλείο. Η χρήση Συστημάτων Διαχείρισης Εκπαιδευτικού Περιεχομένου, τέτοιων όπως το Moodle (δείτε επίσης <http://www.atutor.ca/>) επιτρέπει την δημιουργία προσωπικών διαδρομών μάθησης και εργαλείων διαμορφωτικής αξιολόγησης, τα οποία μπορούν χρησιμοποιηθούν για την αποτροπή της πρόωρης σχολικής διαδρομής. Παρακολουθώντας τους μαθητές σε κάθε εκπαιδευτική τους δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της επικοινωνίας τους με άλλους μαθητές, επιτρέπει στον εκπαιδευτικό να έχει μια καθαρή εικόνα για κρίσιμα σημεία και να μπορεί να επέμβει αν και όταν χρειαστεί. 'Εικονικές τάξεις' που βασίζονται στην ενσωμάτωση γνώσεων, δεξιοτήτων, τεχνολογίας και διαπροσωπικών σχέσεων ανάμεσα στους μαθητές, μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε περιπτώσεις τάξεων με πολλούς μαθητές σε κίνδυνο σχολικής διαρροής.

WebQuest

Ένα webQuest είναι μια εκπαιδευτική δραστηριότητα προσανατολισμένη στην αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, η οποία δίνεται από τον εκπαιδευτικό και βασίζεται στο μοντέλο του 'κυκλικού εννοιολογικού χάρτη' . Μέσα από καθοδηγούμενη αναζήτηση σε ιστοσελίδες οι οποίες έχουν επιλεγεί από τον εκπαιδευτικό οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να συνεργαστούν για να συλλέξουν πληροφορίες για την ολοκλήρωση ενός σχεδίου εργασίας (project) το οποίο πολλές φορές είναι μια πολυμεσική εφαρμογή.

Το μοντέλο εκπαίδευσης με webQuest δημιουργεί ένα 'εικονικό' κύκλο συνεργασίας μεταξύ των μαθητών οι οποίοι αναζητούν και αξιοποιούν πληροφορίες από το διαδίκτυο να παίζουν. Το καινοτόμο αυτό πλαίσιο μειώνει τη παραδοσιακή παθητική μάθηση, ενισχύει την προσωπική εργασία, μειώνει τη χρήση μια μοναδικής πηγής πληροφοριών, αλλάζει την ιεραρχική σχέση μεταξύ δασκάλου και μαθητών και τον μειώνει το φόβο της αξιολόγησης.

Το WebQuests βασίζεται στο φυσικό κίνητρο που έχουν οι μαθητές για μάθηση αναπτύσσοντας δικές τους στρατηγικές. Ο δάσκαλος δρα ως διευκολυντής της μάθησης, από τη στιγμή που έχει προετοιμάσει την δουλειά του με online εργαλεία κατά τη δημιουργία του webQuests,.

Δυο γνωστά webQuests από τον Tom March μπορούμε να βρούμε στους δικτυακούς τόπους:

<http://www.kn.pacbell.com/wired/China/ChinaQuest.html>

<http://www.kn.pacbell.com/wired/democracy/debtquest.html>.